

Жемба А. Й.

*кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет водного господарства
та природокористування*

Волкошовець А. В.

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Національний університет водного господарства
та природокористування*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-29>

ПЛАНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВОЇ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ

Екологічна безпека підприємства – це концепція, яка поєднує в собі практичні заходи та стратегії, спрямовані на захист довкілля в процесі діяльності підприємства та мінімізацію негативного впливу на природу. Це стосується усіх видів підприємств, незалежно від їх галузі та розміру. Основні аспекти екологічної безпеки підприємства, як складової зеленого зростання включають відповідність законодавству, оскільки підприємства повинні дотримуватися всіх відповідних екологічних законів і нормативів в країні, де вони функціонують. Це включає в себе вимоги щодо викидів, видалення відходів, забруднення водних джерел і т.д.

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України спрямовує всі зусилля на тому, щоб долучити представників бізнесу до обговорення та розробки проєктів у сфері захисту довкілля. Особлива увага акцентована на важливості залучення бізнесу до розробки та обговорення проєктів Національного плану відновлення від наслідків війни, що включає розділ «Екологічна безпека» [1].

Екологічна безпека підприємства стала необхідною складовою ведення бізнесу в сучасному глобалізованому світі, оскільки споживачі, інвестори та уряди все більше вимагають від підприємств відповідального ставлення до навколишнього середовища. Реалізація цих принципів сприяє збереженню природи та сприяє сталому розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

Українська спілка Асоціації професіоналів довкілля «РАЕВ» [2] в результаті масштабної комунікації з стейкхолдерами, опрацювання всіх пропозицій пропонує План відновлення за напрямом «Екологічна безпека» [3].

Серед основних складових екологічної безпеки підприємства слід виділити дотримання всіх відповідних екологічних законів та регуляторних норм, які стосуються діяльності підприємства.

Це включає в себе викиди, забруднення, управління відходами, використання ресурсів і інші аспекти, що регулюються законодавством. Підприємство повинно впровадити систему управління навколишнім середовищем, яка включає в себе процеси оцінки ризиків, встановлення цілей та заходів покращення, а також моніторинг та звітування про екологічну діяльність. До вказаних заходів можна віднести використання чистих технологій, впровадження процесів очищення відходів та переробку відходів, покращення властивостей продукції з точки зору впливу на навколишнє середовище. Дотримання цих вимог сприяє поліпшенню репутації підприємства, залученню інвестицій і задоволенню вимог споживачів.

Планування екологічної безпеки фірми є важливим етапом для забезпечення сталого розвитку та дотримання екологічних стандартів. Послідовність планування екологічної безпеки фірми представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Послідовність планування екологічної безпеки підприємства

№	Етапи планування	Етапи планування
1	2	3
1	Аналіз впливу діяльності фірми на навколишнє середовище	
	Визначення основних процесів, продукції, викидів та відходів, які можуть негативно впливати на природу	Оцінка впливу діяльності фірми на атмосферу, ґрунт, водні джерела, біорізноманіття тощо
2	Встановлення цілей та завдань	
	Розробка конкретних цілей та завдань щодо зменшення негативного впливу на навколишнє середовище	Визначення метрик та ключових показників продуктивності для оцінки досягнення цілей
3	Розробка стратегії	
	Розробка стратегії, яка включає в себе плани зменшення викидів, використання чистих технологій, оптимізацію використання ресурсів та управління відходами	Визначення ролі керівництва фірми в плануванні та впровадженні стратегії.
4	Управління відходами	
	Визначення та розробка політики щодо управління відходами на фірмі	Реалізація методів та процедур переробки та утилізації відходів
5	Внутрішні аудити та моніторинг	
	Визначення процедур для проведення регулярних екологічних аудитів фірми з метою оцінки дотримання екологічних стандартів	Розробка системи моніторингу викидів, забруднень та інших параметрів, пов'язаних з екологічною діяльністю фірми

Продовження Таблиці 1

1	2	3
6	Підготовка персоналу	
	Організація навчання та підготовки персоналу щодо екологічних питань та процедур	Формування свідомості серед співробітників щодо важливості екологічної безпеки
7	Співпраця з громадськістю та стейкхолдерами	
	Встановлення комунікаційної стратегії для взаємодії з громадськістю, місцевими органами та іншими стейкхолдерами щодо екологічних питань	
8	Постійне вдосконалення	
	Постійна оцінка ефективності стратегії та політики екологічної безпеки фірми	Впровадження коригувальних заходів на основі отриманих результатів моніторингу та аудитів

Джерело: складено автором на основі [3]

Видатки на екологічну безпеку на фірмі можуть варіюватися в залежності від розміру, галузі та характеру її діяльності, а також від конкретних екологічних викликів, з якими вона стикається (табл. 2).

Таблиця 2

Типові видатки, які підприємство може зазнавати у зв'язку з плануванням екологічної безпеки

№ з/п	Витрати	Склад	Результат
1	2	3	4
1	Інвестиції в чисті технології	кошти в розробку, впровадження та підтримку чистих технологій та обладнання, вартість нових фільтрів, систем очищення повітря і води, а також використання відновлювальних джерел енергії.	Дозволяє зменшити викиди та забруднення
2	Управління відходами	витрати на обробку та утилізацію відходів, а також на впровадження методів переробки відходів	зменшення обсягу відходів та зниження впливу на навколишнє середовище
3	Внутрішні аудити та моніторинг	витрати на проведення екологічних аудитів і моніторингу для визначення впливу діяльності підприємства на довкілля	дотримання екологічних стандартів.
4	Співпраця з екологічними консультантами	найм екологічних консультантів або фахівців з охорони навколишнього середовища.	Підтримка впровадження та виконання екологічних заходів
5	Екологічна освіта та навчання персоналу	витрати на навчання персоналу стосовно екологічних питань та процедур	запобігання аварій та нещасних випадків, що можуть впливати на навколишнє середовище

1	2	3	4
6	Витрати на відновлення та відшкодування	витрати на відновлення та компенсацію завданих збитків у разі аварій, забруднень або невиконання екологічних стандартів	відновлення та компенсацію завданих збитків у разі аварій, забруднень
7	Співпраця з громадськістю та стейкхолдерами	витрати на комунікацію, консультації та взаємодію з громадськістю, місцевими органами та іншими стейкхолдерами	вирішення екологічних питань, реалізація природоохоронних програм і проєктів

Джерело: складено автором на основі [1]

Важливо відзначити, що витрати на екологічну безпеку є інвестицією у майбутнє підприємства, оскільки вони сприяють зменшенню ризиків, підвищенню репутації та довгостроковому сталому розвитку. Планування екологічної безпеки фірми допомагає не тільки зменшити негативний вплив на природу, але і покращити репутацію підприємства, знизити ризики і забезпечити зелене зростання в масштабах країни.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. Екобезпека. URL: <https://mepr.gov.ua/topics/novyny/ekobezpeka> (дата звернення: 12.12.2023).
2. Асоціація професіоналів довкілля «ПЕВ»/ Professional Association of Environmentalists of the World (PAEW). URL: <https://pae.com.ua/program/> (дата звернення: 12.12.2023).
3. План відновлення за напрямом «Екологічна безпека» від ПЕУ: 10 головних кроків до ДЕРЖАВИ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ. URL: <https://ecolog-ua.com/news/plan-vidnovlennya-za-napryamom-ekologichna-bezpeka-vid-paeu-10-golovnyh-kroktiv-do-derzhavy>(дата звернення: 12.12.2023).